Namsenvassdraget Elveeierlag
Namsengata 4
7863 Overhalla

16.10.2026

Til Klima og Miljødepartementet,

Att: Sak 26/4470

Høringsuttalelse fra Namsenvassdraget Elveeierlag vdr. Stortingsmelding om Villaks, Sjøørret og Sjørøye.

Namsenvassdraget Elveeierlag er bekymret for utviklingen av villaksstammen i Norge, og vi imøteser derfor med stor interesse og enda større forventinger en stortingsmelding på dette temaet.

Vår hoved forventing er at Regjeringen med denne meldingen reelt etablerer et kunnskapsbasert forvaltningsgrunnlag og -praksis for å sikre at robuste bestander av villaks og -ørret for framtidige generasjoner. Dette innebærer en forventning at man utformer poltikk med utgangspunkt i det solide kunnskapsgrunnlaget som er etablert av Vitenskapelig råd for lakseforvaltning.

Vi opplever altså at forvaltningspraksisen ikke har vært godt nok forankret i kunnskapsgrunnlaget, spesielt på følgende punkter:

1) **Oppdrettsnæringen** sin vedvarende negative påvirkning på villaksbestanden er vel dokumentert og ikke godt nok politisk adressert. Problemene med urenset utslipp fra produksjon til miljøet ble behørig adressert av miljøbevegelsen på 1960 og 1970 tallet og resulterte i opprettelsen av forurensningsloven allerede i 1981. Problemene med urenset utslipp fra oppdrettsnæringen mhp avfall-, næringsstoffer samt lus og rømt laks, er godt dokumenterte. Prinsippene for å regulere og håndtere utslipp er også vel etablerte.
    - **Forurenser skal Betale** for de skader hen påfører andre. Vi forventer innføring av utslippsavgifter på oppdrettsnæringen som skal gå til bestandssikrende tiltak. Oppdrettsnæringen må tilpasse seg normal praksis ihht andre sektorer, hvor det er helt normalt at forurensning koster.
    - **Krav om Rensing**. Vi minner om at man allerede i 1911 skjønte at man måtte rense utslipp til sjø og bygde et renseanlegg på Filipstad. Krav om rensing, er vanlig i andre sektorer med utslipp, og det handler i igjen om at sektoren må normalisere sin praksis på linje med andre sektorer. Dette vil nok i praksis på sikt bety innføring av lukkede mærer. Vi anbefaler å se innfasing av krav om renseandel (lukkede mærer) og avgiftsnivå i sammenheng.
    - **Nullutslipp i Nasjonale Laksefjorder**. Vi er bekymret for økende volum av oppdrett i vår nasjonale laksefjord. Virkemidler knyttet til at a) «forurenser skal betale» og b) «krav om rensing», bør innfases hurtigere og med større tyngde enn ellers, for å sikre nullutslipp fra oppdrett i Nasjonale laksefjorder innen 2035.

2) **Forvaltning og Beskatning.** Overbeskatning er rangert generelt lavt av VRL på nasjonalt nivå, men for Namsenvassdraget er dette høyst relevant knyttet til Sjølaksefisket. I perioden 2010-2020, så ble det høstet i snitt ca 36 tonn/år i Namsfjorden (ca 60%) og ca

23 tonn/år (ca 40%) i Namsenvassdraget. Forvaltningen i perioden 2021-2025 resulterte i snitt på ca 30 tonn/år i fjorden og ca 12 tonn/år i vassdraget. Altså sammenlignet med perioden 2010-2020, så ble uttaket i vassdraget nesten halvert, mens det ble redusert med vel en femtedel i fjorden. Fangstfordelingen dreide også til ca 30% i vassdraget og 70% i sjøen. I år så ble det avlivet ca 44 tonn i sjøen og ca 7 tonn i vassdraget. Dette gir en fangstfordeling på ca 85% i fjord og 15% i vassdraget. Hvis vi ser på resultatene fra forvaltningen av fiske etter villaks i Namsenvassdraget og Namsfjorden i inneværende sesong så er altså tallene tydelige:

- Forvaltningen i vassdraget har, sammenlignet med snittet i perioden 2010-2020, redusert uttaket av villaks kraftig.
- Forvaltningen av laksefiske i fjorden har i inneværende sesong økt uttaket av villaks, sammenlignet med snittet i perioden 2010-2020.

Vi opplever altså at gjeldende forvaltningspraksis har over tid, resultert i en økende og urimelig ujevn byrdefordeling. Våre forventinger er:

- **Sjølaksefisket** i Namsfjorden har i liten grad bidratt til reduksjoner i uttak og en bærekraftig forvaltning for å sikre villaksen for kommende generasjoner. Vi forventer en stortingsmelding som legger opp til at som bidrar til å ivareta kommende generasjoners interesser blir premiert og vice versa.
- **Bærekraftig uttak med jevn byrdefordeling.** Vi forventer en politikk som sikrer en forvaltning hvor reduksjoner i uttak, for å sikre en bærekraftig bestand, gjennomføres på et vis som ikke bare er miljømessig bærekraftig, men også sosialt og økonomisk bærekraftig. Det betyr en jevn byrde og gode fordeling.
- **Rapportering og beslutningsgrunnlag.** Vi er underlagt et regime der vi må foreta deler av våre vurderinger om bistandstiltak med beregningsverktøy ensidig tuftet på rapportering av uttak i elv. Dette gir ikke mening i situasjoner hvor majoriteten av laksen tas i fjorden. Sjølaksefisket må også underlegges krav om samme rapproteringshyppighet som i elv. Bestandsforvaltende organer må få umiddelbar tilgang på denne informasjonen og det er behov for beregningsverktøy som kan hensynta total fangstbelastning på bestanden.
- **Samforvaltning.** For laksefjorder hvor det videreføres sjøfiske etter laks, så mener vi at man må se på endring av lovverk og forskrifter for å få til hensiktsmessig samforvaltning mellom fjord og elv, for å kunne styre mot et samlet bestandsmål.

3) **Digital Bestandsovervåkning.** I Norge har vi mange ulike målestasjoner som samler data for samfunnsnyttige formål. Dette innebærer luftforurensing, klima, trafikk, etc. Kystverket har eksempelvis satellitter som overvåker skipstrafikken på alle syv hav. I dette totalbildet burde det også være rom for å prioritere ressurser til digital infrastruktur for overvåkning av våre laksebestander. Vi er av den oppfatning at vi trenger gode og lange måleserier for å sikre godt grunnlag for robust forvaltning for gjeldene og kommende generasjoner. Vi kan være glade for at noen andre bestemte seg for å starte å måle CO2 i atmosfæren, lenge før de fleste så dette som en samfunnsutfordring. Nå vet vi at vi har en tiltagende samfunnsutfordring med laksebestandene, og det er vår (nasjonens) oppgave å sikre

robust overvåking av deres tilstand. Teknologien finnes for å sikre gode målinger, og vi har kunnskapsinstitusjoner som kan installere og drifte denne infrastrukturen.

- **Sonar.** Vi forventer derfor en stortingsmelding som tar sikte på å etablere sonarer, kombinert med AI for digital bestandsovervåkning av de største vassdragene innen 2030 og inndekning av 90% av bestanden innen 2040. Fremtidige generasjoner vil trenge lange tidsserier, og det er ingen god grunn til av vi skal vente med å sette igang.
- **Data** innsamlet skal være et offentlig tilgjengelig som grunnlag for en kunnskapsbasert samfunnsdebatt om lakseforvaltning i lang tid framover.

4) **Vannkraft** påvirker også vill laksefisk og rangeres av VRL relativt høyt blant trusselfaktorene. Vi er av den oppfatning at vannkraft og god villaksforvaltning er godt forenelig, men at dagens reglement ikke er tilstrekkelig mhp. krav til miljøhensyn og drift av kraftverkene.
    - **Krav til minstevannføring.** Det er helt sentralt at alle kraftverk i vassdrag med laksefisk sikrer tilstrekkelig minstevannføring, og at det fastsettes klare og forutsigbare regler for hvor raskt vannstanden kan senkes. Vi deler bekymringen om at gjeldende krav og tilhørende målinger ikke er tilstrekkelige.
    - **Digital teknologi og infrastruktur** gir muligheter for robust dekning av sårbare relevante strekk i vassdraget framfor selekterte enkeltpunkter.

På vegne av styret i Elveierlaget

Anlaug Sellæg Asbøll — Styreleder

Anders Hammer Strømman — Nestleder i styret